

FESTIVALI U KRIZI?

O. P. br. 138

Glazbene priredbe što prezentiraju različite oblike popularne glazbe, a koje smo skloni nazivati festivalima (iako to uvijek nisu), kao da polako, ali sigurno odumiru. Niz događaja što su se zbili oko njih u posljednje vrijeme, ostavivši značajne posljedice, pokazuju da njihovo vrijeme prolazi i da treba tražiti neki drugi način neposrednog kontakta glazbe i auditorija.

Razlozi odumiranja festivala nisu nepoznati i pored onih općih, koji su čini se, svojstveni svim priredbama popularnije naravi, postoje i specifični, vezani isključivo uz određene vrste priredaba.

Danas postoje uglavnom tri vrste popularnih glazbenih festivala. Najdužu tradiciju i najveći ugled, imaju jazz festivali, koji se u gotovo jednakom broju organiziraju u Evropi (oko stotinu godišnje) i u Americi. Festivali zabavne glazbe nešto su kraćeg vijeka, a stekli su ogromnu popularnost u zemljama gdje stvarni kontakt sa ozbiljnim vrstama popularne glazbe ne postoji. Konačno, u posljednjih su se nekoliko godina stali organizirati i mnogobrojni rock festivali, naročito nakon ekspanzije undergrounda, a sve se češće događa da pojedinim glazbenim manifestacijama jazz i rock budu zastupljeni u istoj mjeri.

što ugrožava jazz festivale?

Newportski jazz festival svakako je najpoznatiji i najznačajniji među svim sličnim priredbama. Značajna ga je kriza pogodila prije dvije godine, kada je njegov direktor, George Wein, odlučio pored jazza prezentirati i rock, pa su sudjelovale nekoliko najpoznatije svjetske grupe. Taj je potez privukao mladu publiku, ali je ujedno izazvao prosvjede stručnjaka i odanih poklonika jazza. Nakon prošlogodišnjeg festivala, koji je ponovno u programu imao samo jazz, ove smo godine primili vijest da je festival prekinut, pošto je masa mladih ljudi, želeći mu prisustvovati besplatno, uništila dobar dio gledališta, pozornice i opreme na njoj. U izjavi nakon tih ekscesa, George Wien ističe da su mladi ljudi, koji su ga upropastili, proizvod današnje Amerike i da predstavljaju ogroman problem koji ta zemlja mora riješiti.

Boljka od koje pate evropski jazz festivali nešto je drugačija, te pogađa i one najznačajnije — u Montreuxu, Londonu i Berlinu. U Montreuxu je

ove godine vladao organizacijski kaos, budući su festival formalno »zakupili« direktori tvrtki »Atlantic« i »Flying Dutchman«, protežirajući preko mjere one učesnike koji snimaju za njih. I u natjecateljskom dijelu, koji je svojstven ovom festivalu, došlo je do ozbiljnih problema, pa je ukinut.

Nakon financijske krize što je zbog specifične koncepcije (orijentacija na suvremeni i free jazz) zahvatila londonski Jazz Expo prije dvije godine, lani se uglavnom pošlo niz dlaku publike, pa su popularna imena napunila dvoranu, ali razočarala kritičare i bolje poznavaoce. Problemi financijske naravi, kao i koncepcije, stvorili su čini se, nerazriješiv koloplet, jer prema najnovijim vijestima ove jeseni festivala neće biti.

I treći veliki festival, berlinski, zapao je u nevolje, pa je ovo posljednja godina njegova održavanja. Tu ne postoji kriza publike, već organizacije i koncepcije. Najme, u toku svojih prošlih izdanja festival je okupio gotovo sve najznačajnije muzičare i grupe, da praktički ne postoji atrakcija koja bi ga mogla osvežiti.

kaos izazvan rockom

Pojava što je ove godine tako snažno pogodila jazz festival u Newportu

je dovela u pitanje njegovo buduće postojanje, manifestirala se znatno ranije, i u mnogo žešćoj formi, na mnogobrojnim rock festivalima. Oni su po mnogočemu specifični, prije svega raznolikošću i mnoštvom publike. Njen snažan pritisak sa željom da festivali budu besplatni uglavnom ne nailazi na simpatije organizatora, koji popuštaju tek u najkritičnijim trenucima, što dovodi do spektakularnih scena nediscipline, divljenja i razaranja. Sve je to pospješeno masovnom histerijom — učinkom rock glazbe na publiku — i popratnim pojavama: drogama, nasiljem, sukobima s policijom i sl. Istina, bilo je i izuzetno miroljubivih rock festivala, poput onoga u Woodstocku, no oni su znatno rijedi. Organizatori najčešće propadaju financijski, jer festivale makar na silu moraju učiniti besplatnima, te ih u najvećem broju slučajeva prođe volja za daljnjim upuštanjem u rizične pothvate organizacijske prirode.

Činjenica je, međutim, da bi rock festivali, oslobođeni scena nasilja i bezobzirnosti, mogli predstavljati ide-

alan način za uspostavljanje kontakta između glazbenika i publike. Iako po svojim koncepcijama često zapravo i ne predstavljaju festivale u pravom smislu, već prije »rasprodaju rocka«, njihova je uloga mnogostruka: ne samo glazbena, nego i sociološka.

pozadina komercijalnog učinka

Festivali zabavne glazbe naoko su riješeni pojava što se očituju na ostalim spomenutim manifestacijama. No, prije svega, valja naglasiti da su po svojoj vrijednosti i važnosti beznačajni, za razliku od onoga kakvim ih želi prikazati naše novinstvo npr. Oni prosperiraju u sredinama gdje stvaran kontakt s ozbiljnijim ostvarenjima popularne glazbe ne postoji, pa su redovito prisiljeni igrati na svoju jedinu kartu: komercijalni učinak. Pretpostavljajući mu kvalitet, oni pomalo zapadaju u situaciju da svojim krajnje neinventivnim i dosadnim ostvarenjima uspijevaju zabaviti još samo srednju generaciju slušatelja, dok su im mladi ljudi, najveći potrošači proizvodnje popularne glazbe, gotovo sasvim okrenuli leđa. Točnije, mladež

je zasićena produktima zabavno-glazbenih festivala, što se u nas možda i ne osjeća toliko, no vani postaje sve očitijim. Nezdrava atmosfera što vlada oko tih festivala, afere s pjevačima, skladateljima, direktorima, producentima, glasačima, nagradama, žirijima i sl. sve to ukazuje na prilično jasno stanje što se krije iza fasade spektakla i svečanosti, ekskluzivnih modela toaletta, nasmijsanih lica i raspjevanih glazova.

Kriza ne zahvaća samo festivale popularne glazbe, radi se o općenitijoj pojavi. Sjetimo se dilema oko Bijenala npr. scenā na nekim filmskim festivalima u nas i vani, rasprava oko značajnih izložaba. Sve češća tužna obilježja popularnih manifestacija teško se mogu izolirati, ali su najočitija na mjestima što smo ih spomenuli. U slučaju da ostanemo bespomoćni pred njima, bolest će se sasvim proširiti a najteže će je osjetiti dobronamjerna publika, koja je, ipak, najmanje kriva.

dražen vrdoljak